

בביתן אלהרזי נערכת עתה תערוכת 'גלריית הקיץ של אגודת האמנים', הכוללת עבודות שמן, אקוורל ורישום של 14 אמנים שונים. להוציא את ציוריו של יוסף הלוי, מאפשרת תערוכה זו לזכור חתך אופייני של רמת הציור בארץ, וקשה לומר שרמה זו מניחה את הדעת. מתקבל הרושם שרוב רובם של משתתפי התערוכה שוקטים על שמריהם, ובמידה ויש אי אלו ניסיונות לחיפושים חדשים, הרי גם אלה מצומצמים. נראה שאין כל כמיהה אצל ציירים אלה לביטוי שלם יותר וחוויה חריפה יותר.

יוצאים דופן בצורה בולטת הם שני ציוריו של יוסף הלוי "פגישה במדבר" ו"פסטוראל בצהוב". בציורים אלו אפשר למצוא בגרות, בשלות וכוח הבעה מעמיק. יוסף הלוי הוא מיוצאי תימן ואינו זקוק "למזרחיות מורכבת" האופיינית לכה רבים מחיפושי הציירים. אצלו נובעים הצבע, הצורה והתוכן ממרכז חוויית בלי אותה חציצת מגבלות ומורגלות של ציירים ששאבו את גישתם מאירופה. צבעי האוקר צהוב-חום הדומיננטים בציוריו, משרים חום אמיתי על הדמויות הארכאיות שהם נושאי הציורים. אצל יוסף הלוי אין כל פער בין האינטרפרטציה הטכנית לבין החוויה עצמה.

מעניינות גם עבודותיו של דוד כפתורי, בעיקר בשל החיפושים בכיוון החומר, שאם כי במידת מה הם עדיין בחינת בוסר, בכל זאת הם מעידים על ניסיון רציני לפרוץ מסד האבסטרקט האקדמי, המאפיין הרבה מתלמידי המכון לציור ופיסול ע"ש אבני.

תחילתה של התפתחות רצויה אפשר למצוא גם בציור "נוף בלילה" הגדול יותר של אסתר פרץ. בציור זה מתחילה אסתר פרץ להשתחרר מהרומנטיקה הסוציאליסטית המתקתה לא מעט, שאפינה את עבודותיה הקודמות כדי להציג את המושא בצורה חופשית יותר, אם כי לא פחות בנויה. חבל רק שעבודתה זו היא יחידה ברמתה בין ציוריה המוצגים בתערוכה זו. הציור "דמות נערה" של קלייר סילארד גם הוא בחינת יוצא מן הכלל של עבודותיה המוצגות והוא עולה עליהן בהרבה.

תערוכת סתיו, גלריה "רנה"

"תערוכות" / הארץ / 16.9.60 / תע' קבוצתית / גלריה "רנה" / ירושלים

עד כה, התקשר בארץ המונח "גלריה פרטית" עם אולם העומד להשכרה לצורכי תערוכות אמנות כאשר לאחר התערוכה ניתק כל קשר בין האמן המציג ובין הגלריה. במקרה הטוב, היתה נערכת בתקופות הביניים שבין תערוכה לתערוכה, מעין "תערוכה כללית" שמגמתה הייתה בעיקר מסחרית ולא אמנותית.

גלריה "רנה" פנתה אל כמה ציירים הקשורים בה ויומה תערוכה, הראשונה מסוגה בגלריה פרטית בארץ, בה נפגשו מטובי הציירים הוותיקים והידועים עם ציירים צעירים ומוכשרים שהגיעו לביטוי אישי. אם כי המגמה הכללית "בתערוכת סתיו 1960" מצביעה לכיוון המופשט, לא נעדרו גם נציגי הציור הפיגורטיבי, מה שבא להוכיח כי קנה המידה לבחירת אמנים לא היתה האסכולה אלא הרצון לקבוע רמה אמנותית נאותה.

בולטים בתערוכה ציוריו של זריצקי, המציג שלושה ציורי שמן מהתקופה האחרונה וכמה אקוורלים שנעשו לפני כ-25 שנה. מאלף מאוד לעקוב אחרי כתב ידו האישי והמובהק של אמן כזריצקי לאור אקוורלים קודמים (המצוינים) ועד לציוריו היום. זהו כתב יד הבנוי במכחול רגיש ביותר וספונטני לגמרי כאשר האלמנט הצורני מוגדר ומרומז ע"י משטחים תחתיים, המבצבצים מידי פעם מבעד לפאנלים העליונים הקליגראפים יותר.

יחיאל קריזה מציג כמה קומפוזיציות בשמן וגואש ומתקבל הרושם שקריזה עדיין חש בנוח יותר במדיום הגואש בו הגיע לפשטות ובהירות משכנעים. ציורי השמן, שבדרך עבודתם ניכרת עדיין השפעת טכניקת הגואש, מאומצים מעט אם כי הסיכום הכללי של ציורים אלה מדבר היטב בעד עצמו.

יהודה בן-יהודה ואייקה בראון מייצגים את ציור החומר וצבעי המתכת בתערוכה זו. יהודה בן-יהודה מציג שלש עבודות שהיו מוצגות בתערוכתו בביתן "הלנה רובינשטיין" בתל-אביב. עבודותיו לכשעצמן משכנעות, אך נפגעות מתנאי תאורה בלתי מתאימים. אייקה בראון מציג שתי קומפוזיציות מחומרים משולבים עם עיבוד צבעי מתכת. אלו הן שתי קומפוזיציות נאות מאוד, אך אינן נמלטות מהפח הטמון לציור חומר, כאשר המדיום עצמו סוחף את האמן בעצם טבעו האסתטי הציור נהייה "יפה" - לא מעט על חשבון התוכן ומימד העומק. אין כל אפשרות שהחידוש ימלא את מקום התוכן.

פימה רויטנברג מיוצג ע"י שלושה נופים ואקוורל יפה להפליא. הנופים, מציוריו האחרונים, אינם אבסטרקטיים כפי שאפשר היה לשער. זהו ציור "פוסט-אבסטרקטי" הנובע מתפיסותיו של ניקולה דה-סטאל. בציוריו של פימה באים לביטוי המבנה הברור, הספונטניות הסוחפת והאווירה המיסטית, שאפיינו גם את יצירותיו הקודמות.

חגית לאלו מציגה קומפוזיציות שמן, הבנויות על התיחסויות שטחים צבעוניים הנמצאים בתנועה זה כלפי זה, וכך יוצרים את מימד המרחב. השימוש בצבעים טהורים וחרפים נותן לציוריה של לאלו טריות ורעננות.

חברים חדשים, בית האמנים

"תערוכות תל אביב" / הארץ / 21.10.60 / תע' קבוצתית / בית האמנים / תל-אביב

בביתן אלחריזי עורכת עתה אגודת הציירים והפסלים תערוכת ציורי חברים חדשים, שהתקבלו זה עתה לאגודה. אם כי קנה המידה לקבלת חברים חדשים לא ברור, תערוכה זו אינה נופלת ברמתה וייתכן שאפילו עולה (דבר שהוא, כמובן, יחסי מאוד) על הרמה הממוצעת של התערוכות הכלליות מטעם אגודת הציירים. יש להניח שאם באמת זוהי הרמה הנדרשת מחבר המתקבל עתה לאגודה, הרי רבים מאוד מחברי האגודה הוותיקים יותר, לא היו מתקבלים אליה בשום פנים אילו היו מנסים לעשות זאת עתה.

בתערוכה מיוצגים 18 ציירים ושני פסלים, שמהם מוכרים לקהל מתערוכות יחיד שערכו בשנים האחרונות ומהשתתפות בתערוכות כלליות. מהבולטים יותר בתערוכה זו יש להזכיר את מרדכי בלום בציורו "סירות" שלמרות המנעותו ממערך צבעוני מסובך, הריהו מצליח ליצור "ניגודים מעניינים" ע"י הצבת שטחים אטומים (המפרשים) מול כתמים כהים וחומריים יותר, הנותנים תחושת עומק. דויד משולם, המוכר הן מתערוכת היחיד שלו מלפני כשנתיים והן מתערוכות כלליות רבות שבהן השתתף, מיוצג ע"י שני ציורי שמן גדולים, שבהם הוא ממשיך לפתח את גישתו הספרותית, אם כי הפעם בצורה ספונטנית וחופשית יותר. משולם מדגיש את גישתו הספרותית ע"י כיוון ההמצאה הציורית או הצבעונית. זהו ציור ברוח מיסטית-פיוטית הפגוע עדיין מחוסר בהירות מספקת, דבר המתבטא גם בטכניקה של הנחת הצבע (בעיקר בחלק התחתון של הציור "הלוויה"). אך אין להטיל ספק במטען הרוחני שממנו הוא נובע.

ג'ון בייל מציג שלש קומפוזיציות מופשטות, המאורגנות היטב מבחינה צורנית ומעובדות מבחינה צבעונית לפי יחסי הדינמיקה של הצבע. הצבעים עזים, אך הרושם הכללי של ציורי ג'ון בייל נוטה עדיין לכיוון האסתטי. חנוך ארליך מציג שני נופים בשם "קיסריה" הנמסרים בגישה פוסט-דה-סטאליט עם כל הנובע מגישה זו. שני ציורים אלה מביעים יפה את הקונפליקט שבו נתקל כל צייר הבוחר בדרך זו. הציור האחד מאורגן היטב מבחינה צורנית וצבעונית, אך, ניקיון זה עולה לצייר במחיר הספונטניות ובעיקר במחיר התנועה. הציור השני אמנם ספונטני וער, אך הפעם על חשבון המערך הצבעוני, הנעשה פה מתחמק ופשטני.

פנינה חזן מציגה אקוורל מעניין בשם "עצים" ומוכיחה שגם בציור מונוכרומי אפשר להשיג צבעוניות משכנעת. גם המושג "שקוף", הבא תמיד צמוד לציור-מים, הובן ע"י הציירת בצורה מעמיקה יותר, שלא כגישה מקובלת מדי הגורסת שקיפות של חוסר צבע ומציגה נייר ריק כמעט. יחזקאל ירדני מציג שלשה פסלי ברזל, המוכיחים יכולת פוטנציאלית עם צורך לפתח יכולת זו. פסליו עדיין נוטים לכיוון האסתטי והשימוש בברזל בפסלים אלה נובע יותר מהערך האסתטי של הברזל כחומר מאשר מההכרח הפונקציונלי והמהותי. מתקבל הרושם שדווקא השימוש בחומר זה כבאפקט, בא פה על חשבון התהייה המעמיקה יותר

פנחס מורנו מציג שתי קומפוזיציות מופשטות מהקבוצה שהוצגה לפני זמן מה בגלריה "דוגית". מרדכי לבנון מיוצג ע"י כמה גואשים ואביבה אורי ע"י כמה רישומים מצויינים. פנים חדשות בתערוכה זו הוא הצייר א. מ. שוורץ, יליד ארצות-הברית, המציג יצירות מעניינות בהשתמשו בהדבקות. "נוף" הוא ציור בעל אווירה מיסטית רכה שהבדלי הטקסטורה מושגים ע"י הדבקות בד שק. בציור השני "מופשט", משיג שוורץ אפקט תנועה שקט ומעניין ע"י הדבקות נייר על בד. כן מיוצגים בתערוכה זו הציירת נינה מאיו בקומפוזיציה שקטה ואזורית והציירים לאון אנגלסברג ואנג'לה סלקטר.